

ધોરણ - 6

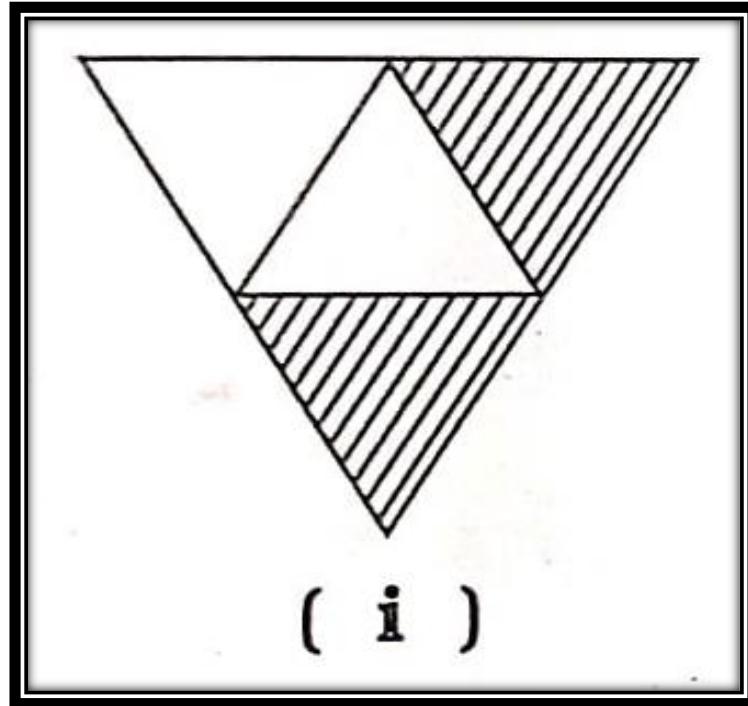
ગણિત

પ્રકરણ - 7

અપૂર્વાંક સંખ્યાઓ

સ્વાધ્યાય - 7.1

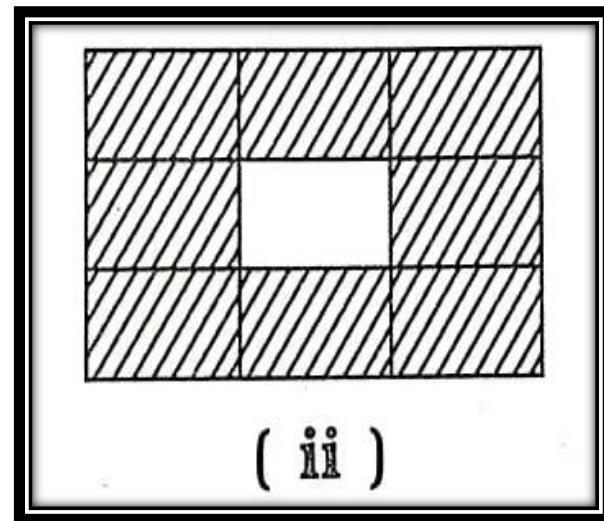
1. છાયાંકિત કરેલ ભાગનો અપૂર્ણક લખો :

(i) કુલ સરખા ભાગ = 4

છાયાંકિત ભાગ = 2

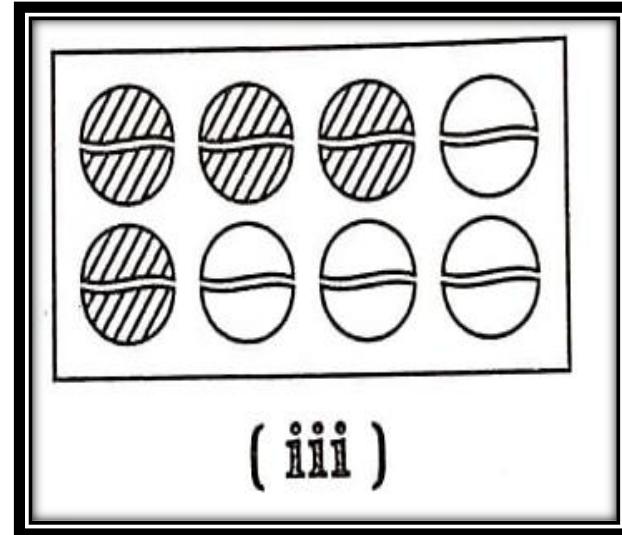
$$\therefore \text{અપૂર્ણક} = \frac{2}{4}$$

(ii) કુલ સરખા ભાગ = 9

ઇયાંકિત ભાગ = 8

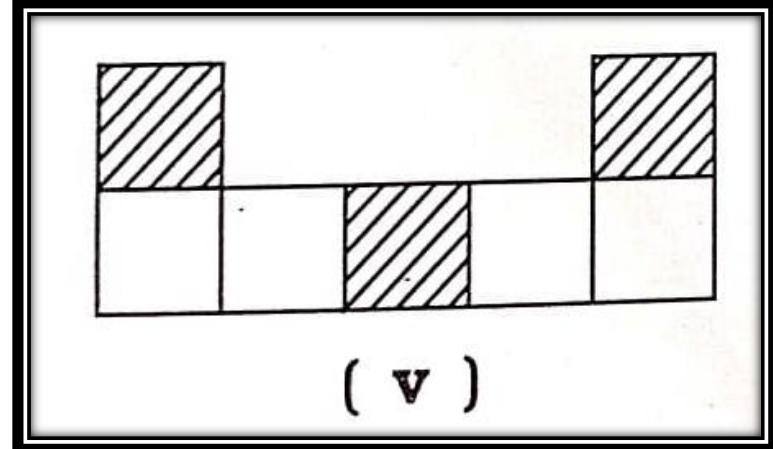
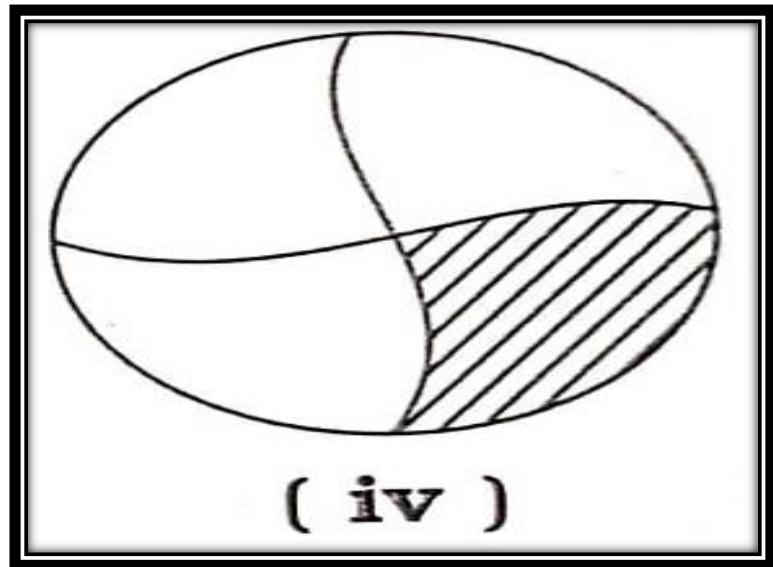
$$\therefore \text{અપૂર્ણા�ક} = \frac{8}{9}$$

(iii) કુલ સરખા ભાગ = 8

ઇયાંકિત ભાગ = 4

$$\therefore \text{અપૂર્ણાંક} = \frac{4}{8}$$

(iv) કુલ સરખા ભાગ = 4

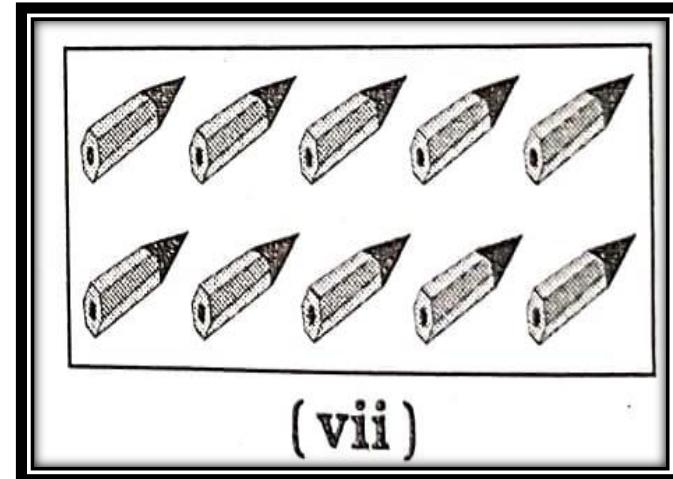
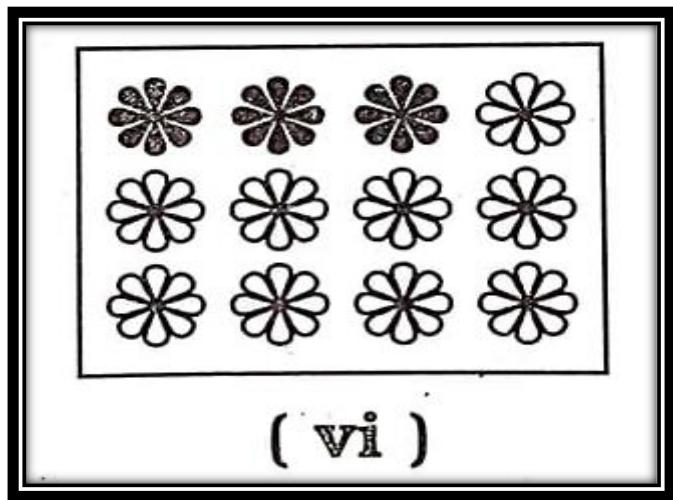
ઇયાંકિત ભાગ = 1

$$\therefore \text{અપૂર્ણા�ક} = \frac{1}{4}$$

(v) કુલ સરખા ભાગ = 7

ઇયાંકિત ભાગ = 3

$$\therefore \text{અપૂર્ણાંક} = \frac{3}{7}$$

(vi) કુલ સરખા ભાગ = 12

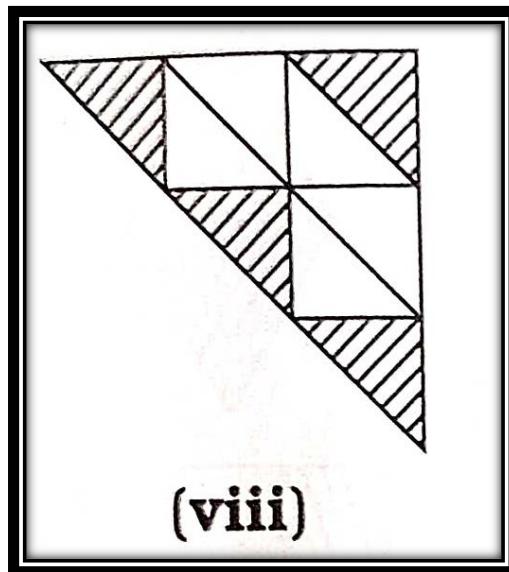
ઇયાંકિત ભાગ = 3

$$\therefore \text{અપૂર્ણા�ક} = \frac{3}{12}$$

(vii) કુલ સરખા ભાગ = 10

ઇયાંકિત ભાગ = 10

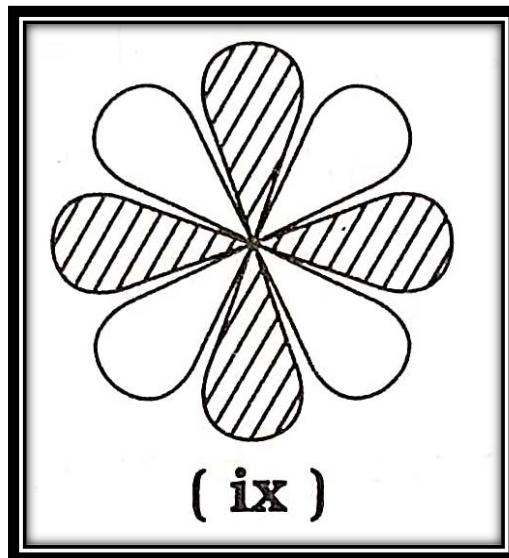
$$\therefore \text{અપૂર્ણાંક} = \frac{10}{10}$$

(viii) કુલ સરખા ભાગ = 9

ઇયાંકિત ભાગ = 4

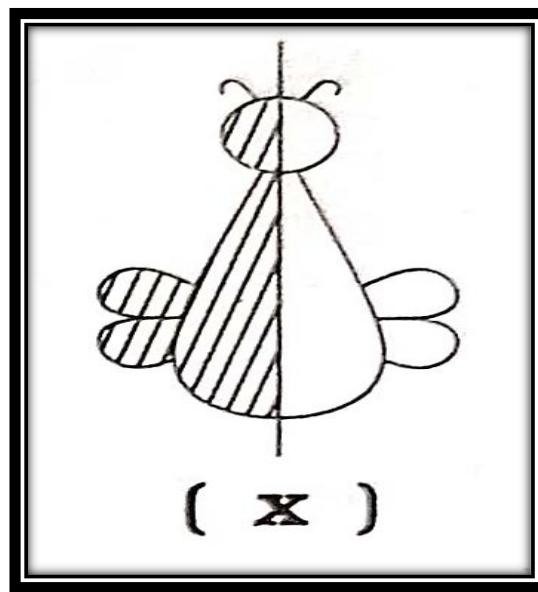
$$\therefore \text{અપૂર્ણા�ક} = \frac{4}{9}$$

(ix) કુલ સરખા ભાગ = 8

ઇયાંકિત ભાગ = 4

$$\therefore \text{અપૂર્ણાંક} = \frac{4}{8}$$

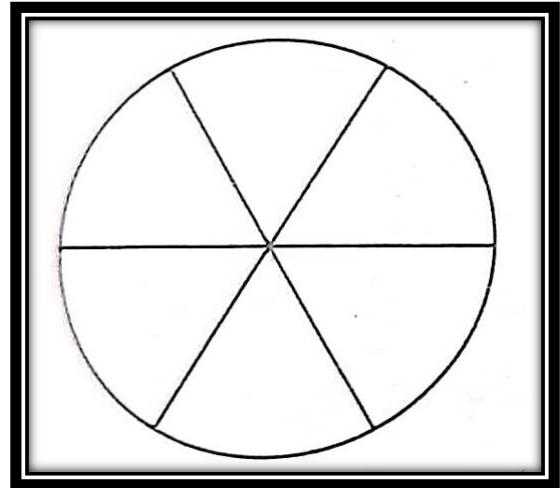

(x) કુલ સરખા ભાગ = 2

ઇયાંકિત ભાગ = 1

$$\therefore \text{અપૂર્ણા�ક} = \frac{1}{2}$$

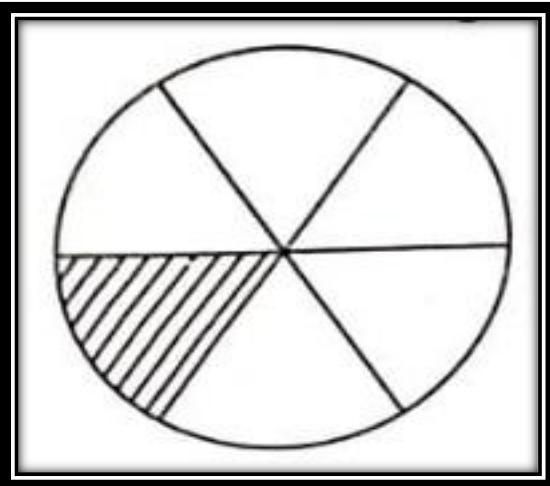
2. આપેલ અપૂર્ણક મુજબ રંગ ભરો:

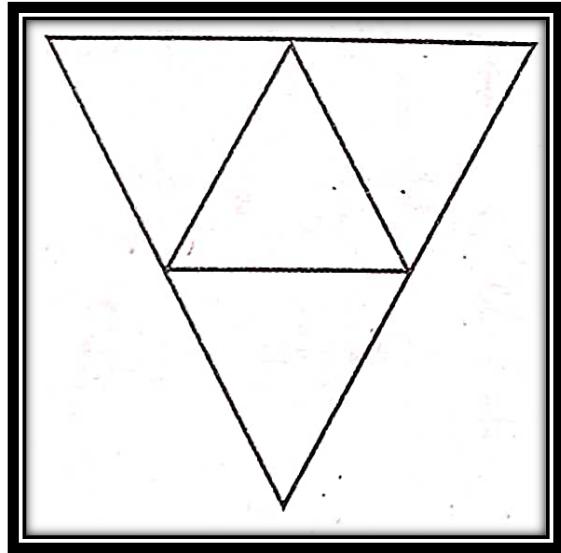

(i) $\frac{1}{6}$

(i) કુલ સરખા ભાગ = 6

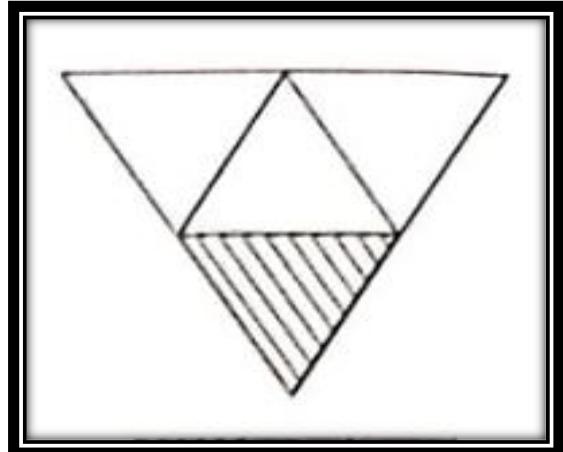
➤ $\frac{1}{6}$ અપૂર્ણક દર્શાવવા 1 ભાગમાં રંગ પૂરીશુ.

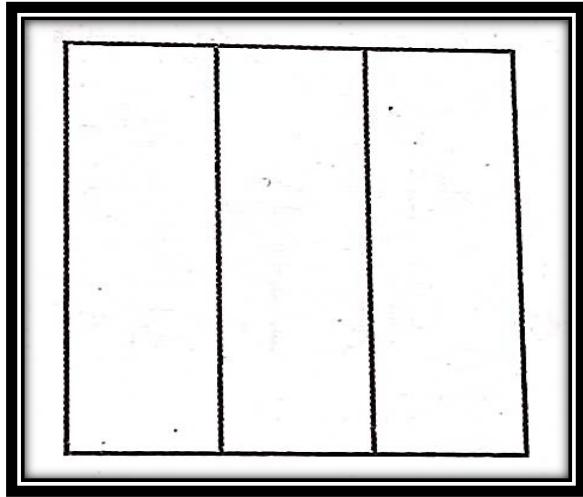

(ii) $\frac{1}{4}$

(ii) કુલ સરખા ભાગ = 4

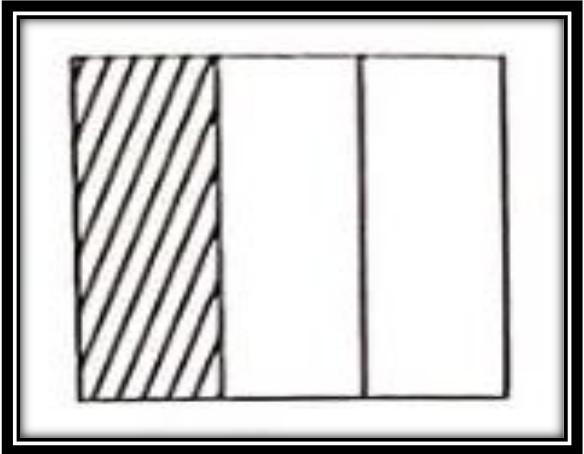
➤ $\frac{1}{4}$ અપૂર્ણક દર્શાવવા 1 ભાગમાં રંગ પૂરીશુ.

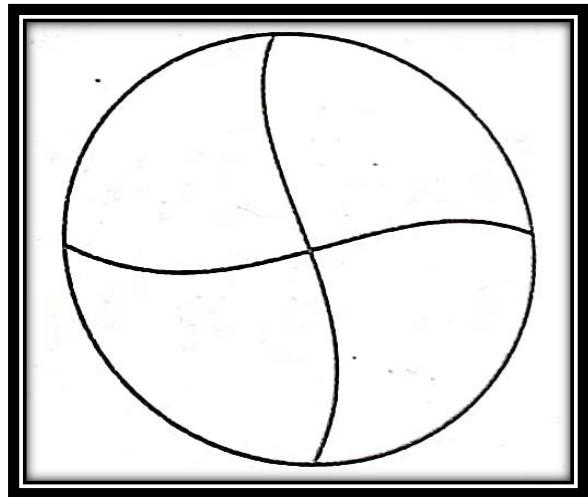

(iii) $\frac{1}{3}$

(iii) કુલ સરખા ભાગ = 3

➤ $\frac{1}{3}$ અપૂર્ણાંક દર્શાવવા 1 ભાગમાં રંગ પૂરીશું.

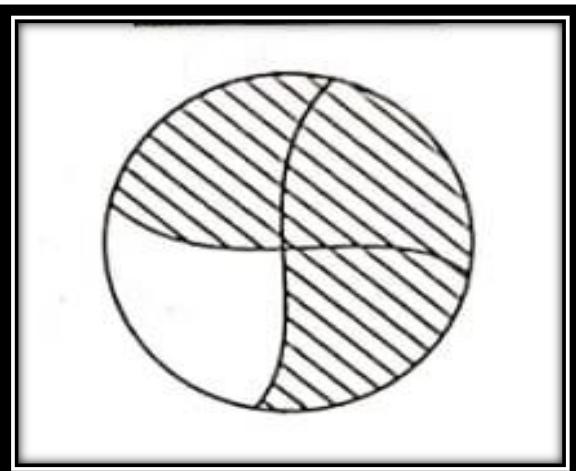

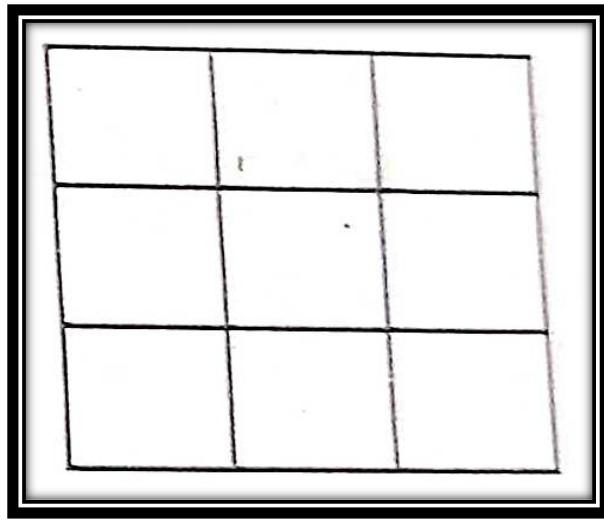

(iv) $\frac{3}{4}$

(iv) કુલ સરખા ભાગ = 4

➤ $\frac{3}{4}$ અપૂર્ણક દર્શાવવા 3 ભાગમાં રંગ પૂરીશુ.

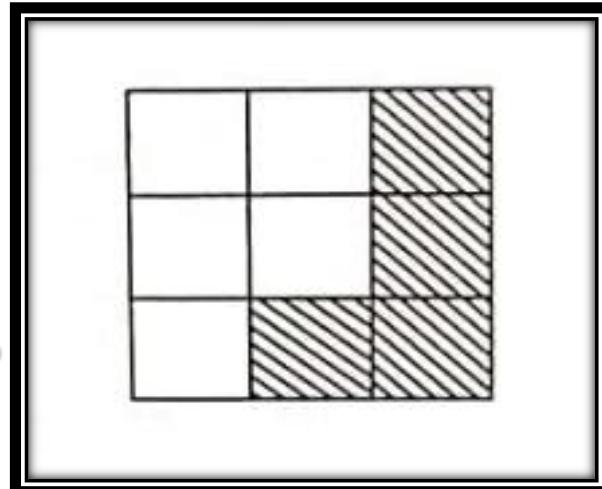

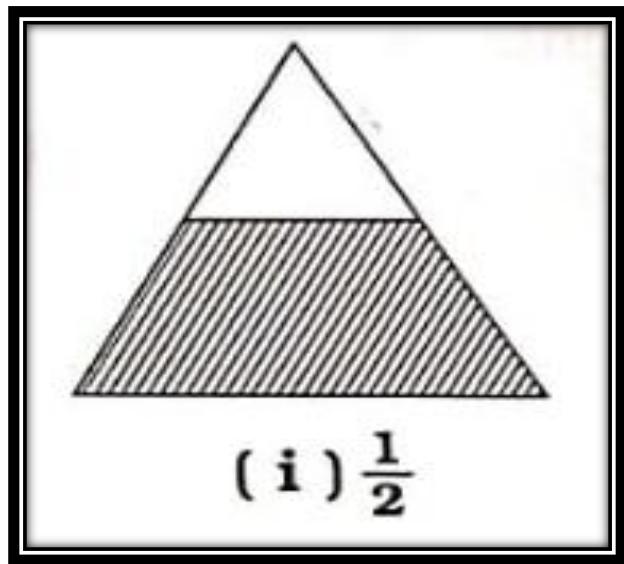

$$(v) \frac{4}{9}$$

(v) કુલ સરખા ભાગ = 9

➤ $\frac{4}{9}$ અપૂર્ણાંક દર્શાવવા 4 ભાગમાં રંગ પૂરીશુ.

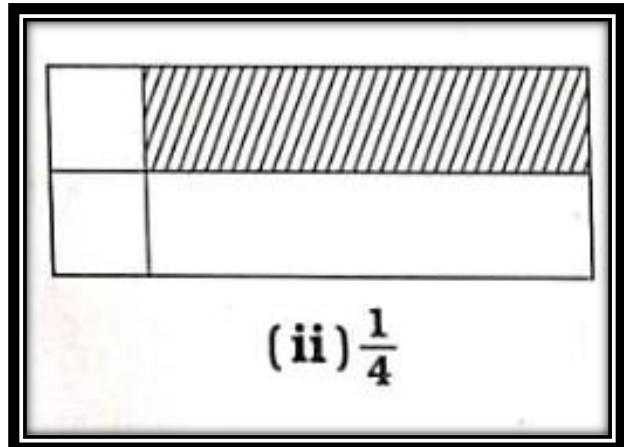

3. અપૂર્ણક દર્શાવવા ભાગમાં રંગ પૂરીશું.

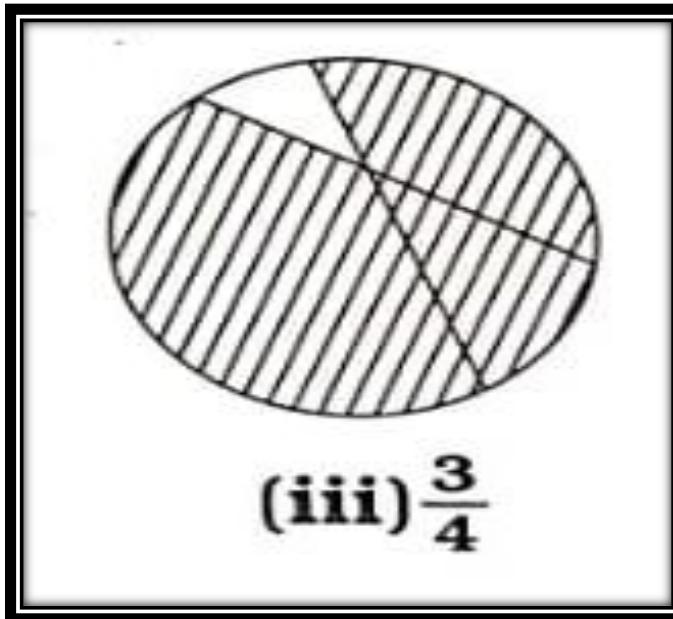
(i) આપેલ ચિત્રમાં કરવામાં આવેલા ભાગ સરખા નથી.

∴ છાયાંકિત ભાગ એ આખા ચિત્રનો $\frac{1}{2}$ ભાગ નથી.

(ii) આપેલ ચિત્રમાં કરવામાં આવેલા ભાગ સરખા નથી.

∴ છાયાંકિત ભાગ એ આખા ચિત્રનો $\frac{1}{4}$ ભાગ નથી.

(iii) આપેલ ચિત્રમાં કરવામાં આવેલા ભાગ
સરખા નથી.

∴ છાયાંકિત ભાગ એ આખા ચિત્રનો $\frac{3}{4}$ ભાગ નથી.

4. આઠ કલાક દિવસનો કેટલામો ભાગ છે?

$$1 \text{ દિવસ} = 24 \text{ કલાક}$$

$$\therefore \text{માત્રા પ્રમાણેનો ભાગ} = \frac{8 \text{ કલાક}}{24 \text{ કલાક}}$$

$$= \frac{8}{24} \quad = \frac{1}{2}$$

➤ આઠ કલાક એ દિવસનો $\frac{8}{24}$ મો ભાગ એટલે કે $\frac{1}{3}$ મો ભાગ છે.

5. 40 મિનિટ એ કલાકનો કેટલામો ભાગ છે?

$$1 \text{ કલાક} = 60 \text{ મિનિટ}$$

$$\therefore \text{માઝ્યા પ્રમાણેનો ભાગ} = \frac{40 \text{ મિનિટ}}{60 \text{ મિનિટ}}$$

$$= \frac{40}{60} \quad = \frac{2}{3}$$

➤ 40 મિનિટ એ કલાકનો $\frac{40}{60}$ મો ભાગ એટલે કે $\frac{2}{3}$ મો ભાગ છે.

6. આર્ય, અભિમન્યુ અને વિવેક ભોજનના ભાગ પાડે છે. આર્યા બે સેન્ટવિચ લઈ આવે છે. એક શાકભાજની અને બીજી જમની બનેલી. બીજા બે છોકરાઓ તેમનું ભોજન ભૂલી ગયાં. તે રીતે આર્યા તેની સેન્ટવિચ આપવા માટે તૈયાર થાય છે કે જેથી દરેક છોકરાઓને સમાન સેન્ટવિચનો ભાગ આવે.

સેન્ટવિચની કુલ સંખ્યા = 2

છોકરાઓની કુલ સંખ્યા = 3

(a) આર્યા તેની સેન્ડવિચ કેવી રીતે વહેંચશે જેશી બધાંને એકસમાન ભાગ મળે?

➤ તે બંને સેન્ડવિચના ત્રણ ત્રણ ભાગ કરી દરેકને બે-બે ભાગ આપશે.

આમ, દરેક છોકરાને $\frac{2}{3}$ સેન્ડવિચ મળે.

(b) દરેક છોકરાને સેન્ડવિચનો કેટલામો ભાગ મળશે?

➤ દરેક છોકરાને સેન્ડવિચનો $\frac{1}{3}$ ભાગ મળે.

7. કંચન કપડાને ડાઈ કરે છે. તે 30 કપડાને ડાઈ કરે છે. તેણે 20 કપડાને ડાઈ કરી લીધી હતી, તો તેણે કેટલામા ભાગનાં કપડાને ડાઈ કરી?

ડાઈ કરવાનાં કુલ કપડાની સંખ્યા = 30

ડાઈ કરી દીઘેલાં કપડાની સંખ્યા = 20

$\therefore \text{ડાઈ કરી દીઘેલાં કપડાનો અપૂર્ણક} = \frac{\text{ડાઈ કરી દીઘેલાં કપડાની સંખ્યા}}{\text{કુલ કપડાની સંખ્યા}}$

$$= \frac{20}{30}$$

$$= \frac{2}{3}$$

8. 2 થી 12 સુધીની પ્રાકૃતિક સંખ્યાઓ લખો. તેમાંના કેટલામા ભાગની અવિભાજ્ય સંખ્યાઓ છે?

2 થી 12 સુધીની પ્રાકૃતિક સંખ્યાઓ : 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

કુલ પ્રાકૃતિક સંખ્યાઓ : 11

2 થી 12 સુધીમાં આવતી અવિભાજ્ય પ્રાકૃતિક સંખ્યાઓ : 2, 3, 5, 7, 11

કુલ અવિભાજ્ય સંખ્યાઓ : 5

$$\therefore \text{માગ્યા મુજબનો ભાગ} = \frac{\text{કુલ અવિભાજ્ય સંખ્યાઓ}}{\text{કુલ પ્રાકૃતિક સંખ્યાઓ}} = \frac{5}{11}$$

9. 102 થી 113 સુધીની પ્રાકૃતિક સંખ્યાઓ લખો. તેમાંના
કેટલામા ભાગની અવિભાજ્ય સંખ્યાઓ છે?

- 102 થી 113 સુધીની પ્રાકૃતિક સંખ્યાઓ : 102, 103, 104,
105, 106, 107,
108, 109, 110,
111, 112, 113
- આ કુલ પ્રાકૃતિક સંખ્યાઓ : 12

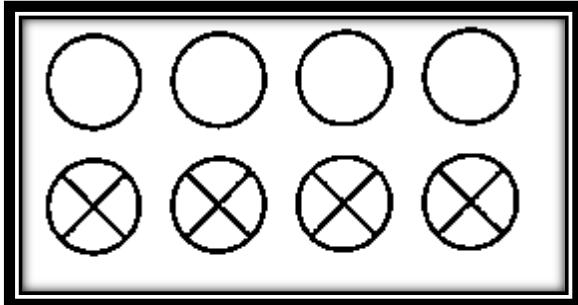
- 102 થી 113 સુધીમાં આવતી અવિભાજ્ય સંખ્યાઓ : 103, 107, 109, 113
- આ કુલ અવિભાજ્ય સંખ્યાઓ : 4

➤ ∵ માત્રા મુજબનો ભાગ = $\frac{\text{કુલ અવિભાજ્ય સંખ્યાઓ}}{\text{કુલ પ્રાકૃતિક સંખ્યાઓ}}$

$$\begin{aligned}
 &= \frac{4}{12} \\
 &\quad \cancel{4} \\
 &\quad \cancel{12}^3 \\
 &= \frac{1}{3}
 \end{aligned}$$

10. આપેલ વર્તુળ જેમાં $\times$ (ચોકડી) છે, એનો અપૂર્ણાંક શું છે?

- વર્તુળોની કુલ સંખ્યા = 8
- ચોકડી કરેલાં વર્તુળોની સંખ્યા = 4

$$\therefore \text{માત્રા મુજબનો ભાગ} = \frac{\text{ચોકડી કરેલાં વર્તુળોની સંખ્યા}}{\text{વર્તુળોની કુલ સંખ્યા}}$$

$$= \frac{4}{8} = \frac{1}{2}$$

11. કિસ્તિનને તેના જન્મદિન પર સીડી પ્લેયર મળ્યું. તેણીએ 3 CDs ખરીદી હતી અને 5 બીજી લેટમાં મળી. એના દ્વારા ખરીદી કરેલ CDsની સંખ્યા અને લેટમાં મળેલ CDsની સંખ્યા કુલ CDsની સંખ્યાનો કયો અપૂર્ણક ભાગ છે?

- કિસ્તિને ખરીદેલી CDs = 3
- કિસ્તિનને લેટ મળેલ CDs = 5
- ∴ કિસ્તિન પાસે કુલ CDs = $3 + 5 = 8$

∴ કિસ્તને ખરીદેલ CDsનો અપૂર્ણાંક = $\frac{\text{ખરીદેલ CDs}}{\text{કુલ CDs}}$

$$= \frac{3}{8}$$

∴ કિસ્તનને લેટમાં મળેલ CDsનો અપૂર્ણાંક = $\frac{\text{લેટમાં મળેલ CDs}}{\text{કુલ CDs}}$

$$= \frac{5}{8}$$

Thanks

For watching